

Capreolus

TIJDSCHRIFT VOOR REEWILDBEHEER

7^e jaargang, nr. 21

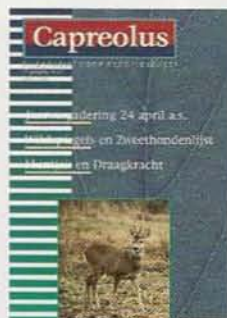
Maart 1999

Jaarvergadering 24 april a.s.

Wildspiegels en Zweethondenlijst

Muntjak en Draagkracht

Inhoud

Piet Schenk, na een jaar voorzitterschap (3-4)

Aankondiging jaarvergadering (5)

Effectiviteit van wildspiegels (6-7)

Nieuwe zweethondenlijst (8)

Activiteitenkalender (10)

Van de redactie (11)

De Muntjak, een verrijking van onze fauna (12-13)

Vragen (14-15)

Terug langs eeuwen oude wildsporen (17)

Muntjaks en hun effecten op de vegetatie (18-19)

Nieuws van onze ledenservice (19)

Draagkrachtmodellen, Inventarisatie en Regulatie (20-21)

Alle kogels vliegen (22-23)

Colofon:

Opgericht op 21 april 1951.

Capreolus, Tijdschrift voor Reewildbeheer
van de Vereniging Het Reewild
ISSN: 0929-1091
Verschijnt: 4 x per jaar
Beschermer: Z.K.H. Prins Bernhard

Redactie:

G.J. Spek - Eindredacteur
R.L. van Nederpelt - Redactielid ad interim
Mw. J.E. van Herp-Bruynius - Redactiesecretaris

Redactie ondersteuning:

Mw. J.A.M. Hendriks-Hueber - Fotomateriaal
R.C. van Dijk - Advertentie Acquisitie
J.M. Smit - Correspondent buitenlandse tijdschriften

Bestuur:

P. Schenk	voorzitter (1998)
M.O. Schepers	secretaris (1998)
R.L. van Nederpelt	penningmeester (1993)
G.J. Spek	ambtelijk secretaris (1998)
J.H. Bakker	lid (1996)
J.B.M. Hoefsloot	lid (1997)
H. Meijeringh	lid (1992)
H. Punt	lid (1987)
Dr A.P.M. Rutten	lid (1993)
Ir J.M. Serro	lid (1985)
C.J.M. Slikkerveer	lid (1997)
Dr R.J. Vierling	lid (1996)
G.F.H. van der Woude	lid (1994)

Adviseurs:

Mr P. van Schooten - Juridische zaken
Ir B.P. Rauwerda - Public Relations
E. van Veen - Journalist
Ir J. Poutsma - bioloog

Secretariaat:

G.J. Spek,
Elburgerweg 146,
8171 RJ Vaassen.
tel: 0578-576124
fax: 0578-577406

Ledenservice-administratie:

Mw. J.E. van Herp-Bruynius,
Landjonker 19, 3834 CL Leusden.
tel/fax: 033-4942032

Slijpplaatjes:

G.J.M. Koenderink,
Lhee 96, 7991 PK Dwingeloo.
tel: 0521-597356

Fotografie:

A. van Campen, J. Hendriks, P. Schneider en S. de Vries

Coördinator keurmeesters:

J. Schoonderbeek, Meidoornstraat 16,
7497 MG Bentelo, tel: 0547-292228

Vormgeving & Druk:

Direct Promotion & Advertising B.V.,
George Westinghousestraat 2, 1097 BA Amsterdam.

Contributie: fl. 50,- per jaar.

Bankrelatie:

ABN - AMRO Bank rek.nummer 49.70.37.440
t.n.v. Vereniging "Het Reewild" te Garderen.

"Capreolus" is het onafhankelijke orgaan van de Vereniging Het Reewild. De weergegeven meningen komen niet noodzakelijkerwijs overeen met die van het bestuur. De redactie behoudt zich het recht voor, elke reactie te korten of te redigeren.

Copy voor de volgende 'Capreolus' vóór 15 april 1999 zenden aan redactie van Capreolus; Antwoordnummer 3268, 3800 ZA Leusden.

Piet Schenk, na een jaar voorzitterschap:

'Jager is er voor het wild en niet andersom'

Eerste nummer van Capreolus in nieuwe stijl. Vraag dus aan Reewild-voorzitter sinds een jaar, Piet Schenk (63): hoogtepunt of eindpunt?

Schenk: 'Zie het als een voorlopige bekroning van twaalf maanden hard werken om de professionalisering van het bestuur en daarmee van de van activiteiten bruisende vereniging te vergroten. En beschouw het ook als een bevestiging van het streven de Vereniging Het Reewild de serieuze gesprekspartner te maken voor overheden, grondbezitters en anderen die van doen hebben met het beheer van het reewild in ons land en die er actief naar streven het welzijn van het ree in Nederland te optimaliseren.'

Wel andere taal dan de buitenwereld in het algemeen van een jager verwacht.

Schenk: 'Dat is een van de misverstanden die de wereld uit moeten. De Vereniging Het Reewild is geen 'jachtclub'. Wij voelen ons verantwoordelijk voor het welzijn van het ree. Wij zijn ervan overtuigd dat dit uitsluitend bereikt kan worden op basis van een deskundig beheer, zodat een gezond bestand aan reeën ontstaat. Onverbrekelijk hieraan verbonden in de Nederlandse cultuurnatuur is regulatie. Afschot hoort daarbij.

De overheid laat dat grotendeels over aan de particuliere sector binnen het kader van wildbeheereenheden en straks, zodra de Flora- en Faunawet in werking treedt, binnen faunabeheereenheden. Hoe beter we dat gezamenlijk met andere belanghebbenden doen, des te minder kans is er op Algemene Maatregelen van Bestuur die wellicht tot onnodige, ja zelfs ongewenste beperkingen zouden kunnen leiden.'

Wat bedoelt u met onnodige c.q. ongewenste beperkingen? Ook de overheid streeft toch het welzijn van het ree na?

Schenk: 'Natuurlijk zal de overheid altijd de beste bedoelingen hebben. Alleen vinden wij dat dit met betrekking tot het reeënbestand niet steeds op de juiste manier gebeurt. De overheid heeft wel eens te veel de neiging alles in de (wilde) dierenwereld op zijn beloop te laten. Zij realiseert zich onvoldoende dat wij Nederlanders met elkaar het leefgebied van het ree zo hebben aangetast, dat er nu al feitelijk gewoon te weinig optimale leefgebieden voor de huidige populatie van meer dan 50.000 reeën, die zich bovendien vruchtbaar voortplanten, zijn. Dat op zijn beloop laten leidt in de praktijk tot overbevolking wat minstens stress tot gevolg heeft. Bovendien onderstreept het Ministerie dit in een brief aan onze Vereniging.

Veel ernstiger echter is dat op z'n beloop laten ook tot voedseltekorten leidt. Voor de dieren betekent dit dan onherroepelijk verzwakking, ziekten, parasieten en uiteindelijk een martelend doodgaan. Als ik nu vertel dat in bepaalde kringen plannen de ronde doen overtollige reeën met een verdovingsgeweer te schieten en daarna te doden, of ze met lasso's te vangen of ze te vangen onder netten of in kooien; hetgeen ongetwijfeld bij de dieren een ongelooflijke stress en doodsangst veroorzaakt, dan kan de keuze geen andere zijn, dan professioneel jagen. Selectief verantwoord en op basis van optimale schietvaardigheid. Dan is de dood van zo'n dier een snelle, zonder onnodig lijden. Zo hoort het. De jager is er voor het wild en niet andersom. Eigenlijk een goed en mooi motto voor onze vereniging.'

De overheid heeft in 1992 het vervoersverbod van dode reeën opgeheven. Valt dat ook onder het alles op zijn beloop laten? Of hebben de stroper effectiever gelobbyd dan de Vereniging Het Reewild?

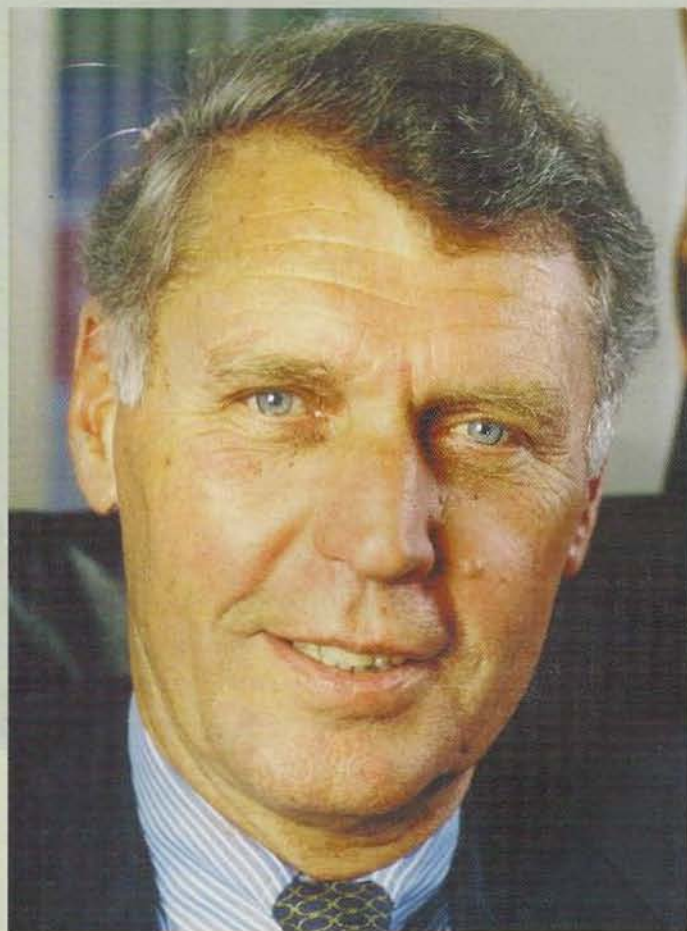
Schenk: 'Wij zijn doende het eigen wildmerkenbeleid wettelijk in te kaderen. De controle op stroperij moet natuurlijk veel scherper. Wie mij geëmotiveerd wil zien, moet beginnen over stropers. Die schuwen geen middel nu liefhebberij te beoefenen, of uit geldelijk gewin te handelen en dan bedoel ik middels strikken en klemmen! Zij zijn met je reinste dierenmishandeling bezig! Maar ook een dier ziek schieten en er dan niet meer naar omkijken, is uiterst verwerpelijk. Dat de stropers gelobbyd hebben, acht ik natuurlijk uitgesloten. We vragen alleen aan de overheid om een probaat controlemiddel.'

Wat is er verder concreet allemaal gebeurd in uw eerste jaar als voorzitter?

Schenk: 'Heel in het kort dan, nadat ik heb gezegd dat de functie mij geheel heeft gegrepen en fascineert. We hebben ons als bestuur voorzien van de diensten van professionele steunpilaren in de personen van een ambtelijk secretaris en technisch adviseur, van een terzake kundig jurist, van een public relations adviseur en van een journalist. We zijn met de ontwikkeling bezig van een model reeënbeheerplan. Het eerste concept wordt nu overlegd met anderen. We zoeken concrete samenwerking met zusterorganisaties, we hebben, met veel dank aan Paul Schneider, weer een nieuwe bijgewerkte zweethondenlijst, we zijn vergevorderd in het opzetten van een cursus reewildbeheer met modules, we geven vorm aan nieuwe brochures en publicaties en de voorbereidingen voor een reeënfilm vorderen gestaag. Maar vooral: het Landelijk Bestuur heeft zich recent opnieuw uitgesproken voor beheer gericht op het welzijn van reeënpopulaties. Vervolgens zal de uitwerking ervan worden voorgelegd aan de leden tijdens de Algemene Ledenvergadering. Daarna zullen we ermee naar buiten treden.'

De laatste vraag, misschien stereotype en versleten, maar toch: Wat moet er nu gebeuren?

Schenk: 'De voor de jaarvergadering op 24 april te Vorden gereserveerde zaal moet te klein blijken. De opkomst naar die vergadering dient overweldigend te zijn. Dan is er weer een doel bereikt!'

Aankondiging jaarvergadering

Vaassen, maart 1999

Aan de leden

Namens het bestuur heb ik het genoegen u uit te nodigen voor de Algemene Ledenvergadering, tevens jaarvergadering, te houden op:

ZATERDAG 24 APRIL 1999 OM 14.00 UUR IN
HOTEL BAKKER TE VORDEN

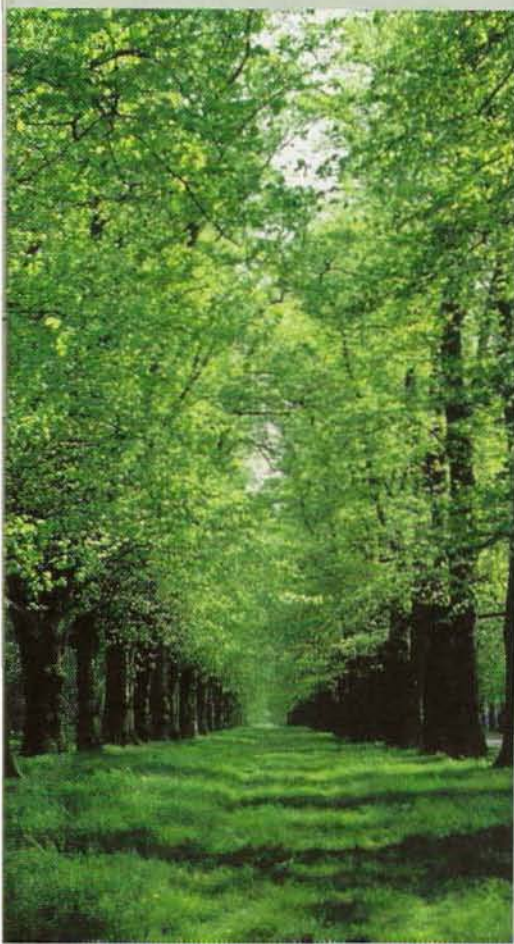
De agenda treft u bijgaand aan.

Met vriendelijke groet,
M.O. Schepers,
secretaris.

AGENDA

1. Opening,
2. Ingekomen stukken en mededelingen.
3. Goedkeuring notulen Algemene Ledenvergadering 18 april 1998.
4. Jaarverslag 1998.
5. Jaarverslag penningmeester 1998, en accountants verklaring.
6. Verslag kascommissie en goedkeuring van de financiële jaarstukken 1998.
7. Benoeming kascommissie 1999.
De kascommissie 1998 bestaat uit de heren R. Roelfsema, H. Wessel en J. van de Waardt. Aftredend is de heer R. Roelfsema.
8. Begroting 1999.
9. Vaststellen contributie 2000.
10. Bestuursmutaties, aftredend R.L. van Nederpelt.
11. Mission Statement
12. Aanpassing statuten.
13. Presentatie activiteiten afgelopen en komende Verenigingsjaar.
14. Rondvraag.
15. Sluiting.
Pauze
Inleidingen: "Het welzijn van het ree"

Effectiviteit van wildspiegels

Door G.J. Spek

Het Nederlandse leefgebied van reeën is door rijks-, provinciale en lokale wegen in belangrijke mate versnipperd. Naast de barrière werking die hiervan uitgaat, kruisen reeën en auto's nogal eens tegelijkertijd. Dit levert de nodige botsingen op die gepaard kunnen gaan met schade en letsel voor de automobilist en veelal de dood van het betrokken ree.

In vrijwel alle leefgebieden in Nederland worden maatregelen genomen om het aantal aanrijdingen met reeën te verminderen.

Maatregelen die getroffen worden zijn ondermeer het plaatsen van rasters langs rijkswegen. Voor provinciale wegen is dit geen optie omdat dit tot een totale versnippering van het leefgebied zou leiden. Een andere maatregel is het realiseren van het toegewezen afschot waarmee uitzwerming van niet territoriale reeën wordt verminderd. Er worden waarschuwingsborden geplaatst maar dit is slechts een juridische maatregel. Een veel genomen maatregel is het plaatsen van wildspiegels/reflectoren. Deze weerkaatsen in de schemering en in het don-

ker het autolicht richting bermen om aanwezige reeën te attenderen op de komst van de auto. Nu is echter recent een rapport geschreven door het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek met als titel 'Effectiviteit van wildspiegels: een literatuurevaluatie'.

Effectiviteit van wildspiegels

De uitkomsten van deze literatuurevaluatie heeft inmiddels het nodige stof doen opwaaien. In de publiciteit wordt vooral aandacht besteed aan het

niet functioneren van de spiegels/reflectoren. Opgepast moet worden dat dit aspect een eigen leven gaat leiden. Wegbeheerders die alleen de publiciteit omtrent het rapport kennen maar het rapport zelf niet, zullen snel geneigd zijn verzoeken tot plaatsing van reflectoren af te wijzen. Het rapport biedt juist stof tot nadenken.

De onderzoekers van het IBN hebben de nodige vraagtekens geplaatst bij het functioneren. Ze geven echter zelf aan dat: 'Het zeer gewenst is

dat, gezien wat in het verleden in onderzoek is geïnvesteerd, praktijkonderzoek wordt opgezet dat verantwoord uitsluitend geeft over de effectiviteit van wildspiegels. Hiermee geven ze aan dat ze vraagtekens hebben ten aanzien van de effectiviteit, maar vooral omdat het overgrote deel van het onderzoek dermate matig van opzet en/of slecht controleerbaar was dat grote vraagtekens moeten worden gezet bij de resultaten. In hun nabeschouwing zeggen ze dan ook 'Het geheel overziend, kan niet volstrekt worden uitgesloten dat de plaatsing van wildspiegels in bepaalde situaties toch mogelijk wel zin zou kunnen hebben. Tenminste als zij wit licht reflecteren, als zij vuilafstotend zijn, als zij bestand zijn tegen aantasting door reiniging en door corrosie en andere invloeden, als zij op de juiste wijze worden geplaatst en regelmatig worden onderhouden, en als de berm voldoende laag begroeid en breed is. Dan zou men kunnen overwegen, 'Baat het niet, schaden doet het ook niet'.

Een mogelijk positief effect van het rapport is dat onderzoekers en leveranciers elkaar vinden om tot

een gedegen onderzoek te komen. Op de Veluwe en in de rest van Nederland zijn waarschijnlijk voldoende wegen die geschikt zijn voor zo'n onderzoek.

Kortom het rapport biedt de nodige aanknopingspunten voor ons als reewildbeheerders om bij nieuwe plaatsing met de wegbeheerder maatwerk te kunnen leveren.

Een paar voor reewildbeheerders relevante aspecten zijn uit het rapport gelicht.

Registratie van aanrijdingen

Veel WBE's zijn betrokken bij de registratie van aanrijdingen met reeën, wilde zwijnen, edelherten, damherten en inmiddels ook muntjaks. Voor een goede registratie zijn de volgende zaken relevant.

- Registreer alleen betrouwbare gegevens
- Zorg voor goede contacten met de politie, kantoniers of eventueel poeliers waar het doodgereden wild terecht komt.
- Blijf hameren bij de politie dat ze ook meldingen van aanrijdingen waarbij het betrokken stuk grofwild weggelopen is bij iemand wordt gemeld zodat de volgende dag nagezocht kan worden. Vraag tegelijkertijd het telefoonnummer van de betrokken automobilist omdat navraag over de exacte locatie vaak noodzakelijk is.
- Registreer datum, tijdstip, weg, locatie (bijvoorbeeld: hectometerpaal), geslacht en leeftijd en wel of niet dood.

Alleen op basis van deze detailgegevens kan richting wegbeheerder aan worden gegeven waar reflectoren geplaatst moeten worden. Dus niet weg A moet voorzien worden, maar aangeven waar de knelpunten liggen en alleen daar investeren in maatregelen.

Dekkende reflectie

Wildspiegels kunnen alleen maar goed functioneren als er sprake is van een dekkende reflectie. In het rapport wordt dit als één van de grote manco's gesignaleerd. Elk type reflector heeft zijn eigen technische specificaties. Deze zijn in het rapport uitgebreid beschreven.

In de meeste gevallen worden de volgende fouten bij plaatsing gemaakt:

- reflectoren staan te ver uit elkaar (b.v. om de 50 meter bevestigd aan een berm paal)
- reflectoren staan tegenover elkaar waardoor een voor het wild verwarrende reflectie ontstaat.
- Reflectoren staan niet naar de weg gekeerd, wat in negen van de tien gevallen noodzakelijk is om de werking te optimaliseren
- Bij maaiveld verschillen (weg / omgeving) worden horizontaal werkende reflectoren gebruikt, terwijl hier reflectoren geplaatst moeten worden die het licht onder een hoek (naar boven of door hem om te draaien naar beneden) reflecteren.
- Iedere weg is verschillend een standaardplaatsingsmethode is er dan ook niet. Voor elke situatie moet maatwerk worden geleverd.

Kleur licht

Dit is een belangrijk discussie punt, omdat de diverse onderzoeksbronnen elkaar tegenspreken. Op basis hiervan veronderstellen de onderzoekers dat de waarneembaarheid van wildspiegels afneemt volgens de reeks metalen wildspiegel - witte reflector - blauwgroene reflectoren - gele reflectoren - rode reflectoren. Voor zover iets over gevoeligheid en de gedragsreactie bekend is, suggereert dit in elk geval dat rode reflectoren geen effect kunnen hebben. Echter in het vervolg van het rapport staat dat damherten wel degelijk reageerden op door rode reflectoren weerkaatst licht. Zolang op dit punt nog geen duidelijkheid is verkregen lijkt het verstandig bij nieuw plaatsing gebruik te maken van wit licht weerkaatsende reflectoren of spiegels.

Naschrift redactie

Graag vernemen we van onze lezers of er praktijk ervaring is met de effectiviteit van wildspiegels. Bij het secretariaat kan informatie worden verkregen over de technisch juiste plaatsing van alle voorhanden zijnde spiegels en reflectoren. Tevens kan het secretariaat u informeren over hoe u het betreffende rapport wat fl 58,- kost bij het IBN-DLO kunt bestellen.

Nieuwe zweethondenlijst

Door P.H. Schneider

Onlangs hebben we een enquête gehouden onder de deelnemers van onze zweethondenlijst en deze hebben we voor de volle 100% binnengekregen!! Menig onderzoeksbureau zou bij het horen van dit resultaat zijn vingers bij wijze van spreken aflikken. Tekenend voor de hechtheid binnen deze groep van specialisten.

Jaren geleden bij de opzet hiervan in eerste instantie als zijnde overbodig ter zijde geschoven; nu zes jaar later een niet meer weg te denken stuk service op de achtergrond voor de grofwildjager in Nederland. Zeker nu ook de ANWB-wegenwacht hierbij is ingeschakeld en zij haar diensten heeft aangeboden in verband met de vele aanrijdingen die in ons land plaatsvinden.

Onze lijst hangt nu een jaar op de vier landelijke meldpunten van de wegenwacht en ook nu weer zijn alle deelnemers apart geïnstrueerd hoe te handelen in geval zij door de ANWB worden opgeroepen. Nu allereerst enkele interessante gegevens omtrent de uitslag van de enquête.

Van de 72 deelnemers waren er zogezegd 15 niet aan de bak geweest, de overige hadden met elkaar zo'n 460 stuks grofwild alsnog binnen gebracht. Het meeste daarvan reeën, gevolgd door wildzwijn, hert en vos. Opvallend was ook te constateren dat er een 16-tal meldingen bij zaten via de wegenwacht en ook het aantal meldingen van doodgeden wild via de politie sterk stijgende is. Wat dit laatste betreft kunnen we niet genoeg benadrukken dat er een belangrijke taak ligt bij de WBE's om dit kort te sluiten met de politie in hun gebied, zodat deze precies weten waar al dan niet dodelijke aanrijdingen met grofwild (dag & nacht) gemeld kunnen worden.

In de regio 'Achterhoek' van de Vereniging Het Reewild hebben ze inmiddels een goed draaiend systeem met de politie uitgewerkt hetgeen geresulteerd heeft in 228 meldingen van aanrijdingen in één jaar tijd waarbij reeën betrokken waren! De voorzitter van deze regio, de heer Joop Bakker 0315-327582, is gaarne bereid over de opzet van een dergelijk meldingssysteem inlichtingen te verschaffen.

Verder hebben elf deelnemers moeten afhaken wegens ouderdom of overlijden van de hond. 19 Nieuwe leden traden toe, waaronder enkele tophonden, waar we ons bijzonder gelukkig mee prijzen. Zoals een Labrador Retriever, die onlangs op de gehouden Nimrodproeven tweede werd en verder een Tsjechische Wolfshond die op het zweetspoor zijn mannetje staat.

Wij wensen u met dit stuk service van de Vereniging Het Reewild veel weidmansheil en schroom vooral niet te belen!

Voor meerdere kaartjes, bijvoorbeeld voor de politie, kunt u terecht bij de ledenservice en administratie.

Activiteitenkalender

De Regio Achterhoek van de 'Vereniging Het Reewild' en de Stichting Reewild Trofeeënshow Gelderse Achterhoek organiseren op vrijdag 26 maart 1999, de avond voorafgaand aan de 32ste reewildbeheertentoonstelling in Exel een bijeenkomst waar door twee personen een lezing gehouden zal worden. Prof Dr J.L. van Haften zal een inleiding houden over populatiebeheer en de invloed die 32 jaar 'Exel' hierop heeft gehad. Mr P. van Schooten houdt een inleiding over het vergunningenbeleid en zaken waar de aanvrager zoal rekening mee zal moeten houden. Er worden voor deze avond uitnodigingen verstuurd naar onder anderen topfunctionarissen van Provincie en Politie. Verder naar Natuurbeschermingsorganisaties, terreinbeheerders enz. Iedereen is welkom. De avond begint om 19.45 uur.

Regio Veluwe-Betuwe organiseert samen met het Veluws Hert, de Vereniging Wildbeheer Veluwe en de Stichting Het Aardhuis, in het Aardhuis te Hoog Soeren gelegen aan de Oude Rijksweg Apeldoorn-Amertsfoort, haar jaarlijkse Grofwildbeheertentoonstelling. Hier zal op uitgebreide wijze verslag worden gedaan van het grofwildbeheer op de

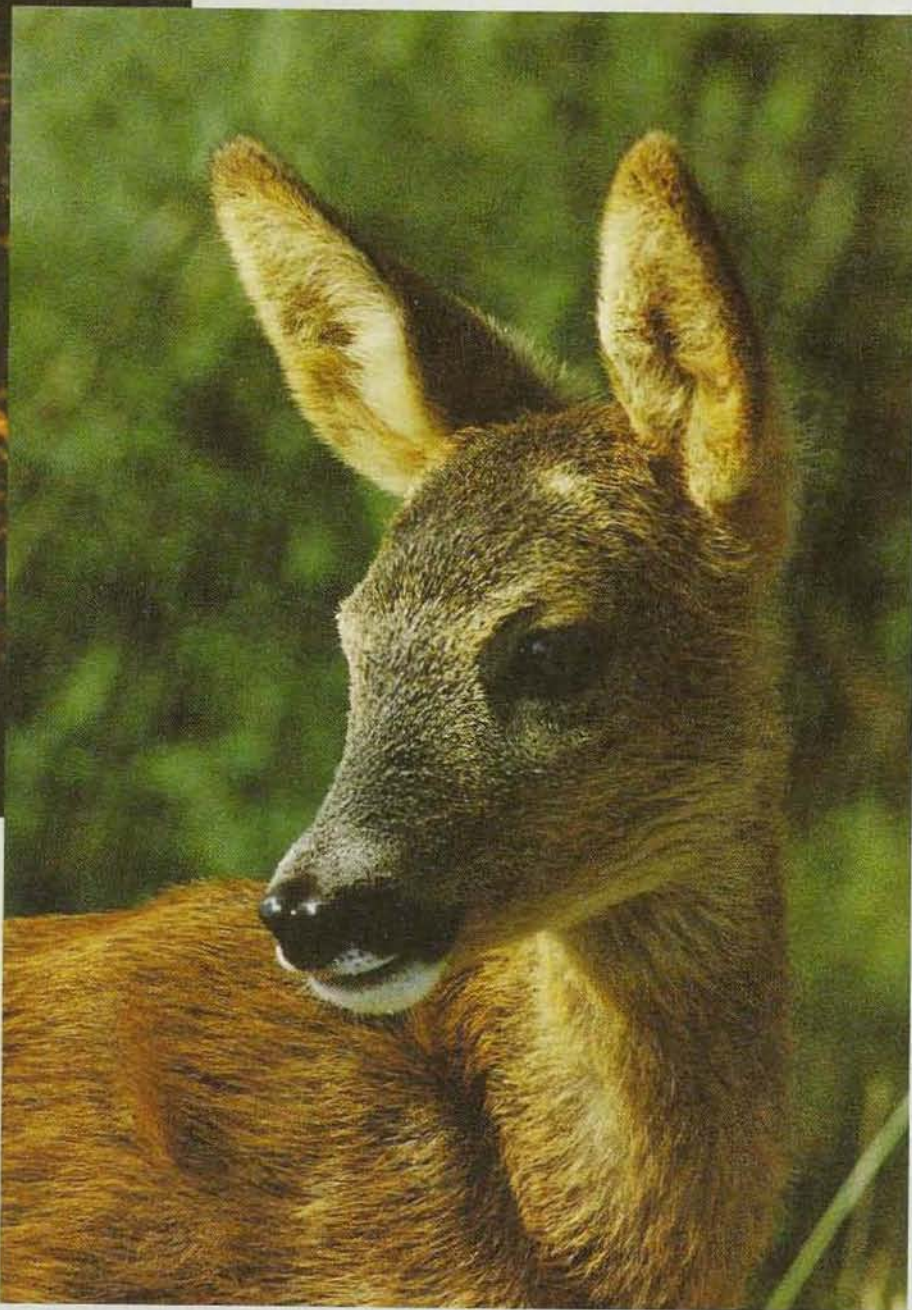
Veluwe Openingstijden: zaterdag 27 maart van 10.00 - 21.00 uur, zondag 28 maart van 10.00 - 16.30 uur. Tevens organiseert deze regio twee maal de basiscursus, en wel op 13 en 20 mei 1999 en op 2 en 9 september 1999. U kunt zich hiervoor opgeven bij het secretariaat van de Vereniging: tel. 0578-576124 of per fax. 0578-577406.

De Regio Achterhoek van de 'Vereniging Het Reewild' en de Stichting Reewild Trofeeënshow Gelderse Achterhoek organiseren op 26, 27 en 28 maart 1999 haar 32e Reewild beheer tentoonstelling in Hotel Café Restaurant 'De Exelse Molen'. Tevens vindt er een expositie en verkoop van schilderijen plaats van de 16 jarige Svetlana Prigodich uit Rietmolen en B. Oonk uit Lochem. De openingstijden zijn op vrijdag 26 maart van 19.00 - 22.00 uur; op zaterdag 27 maart van 10.00 - 20.00 uur en op zondag van 10.00 - 17.00 uur. Op zaterdag 27 maart 1999 vindt er een Jachthoornblaas demonstratie plaats en om 14.30 uur is er een veiling van jachtartikelen. Voor informatie over deze veiling kunt u contact opnemen met tel.nr. 0573-252720.

Regio West- en Midden-Brabant organiseert op zaterdag 27 maart en zondag 28 maart 1999 haar jaarlijkse Reewildbeheertentoonstelling in Hotel 'Bellevue', Dorpsstraat 26 te Chaam. Meer informatie bij: Jan Graumans, tel: 076-5961228

Van de redactie

De heer M.H.J. Smits reageert op het artikel in *Capreolus* nr.20 van december 1998 'De geslachtsverhouding van het ree' geschreven door D.J. Gussinklo.

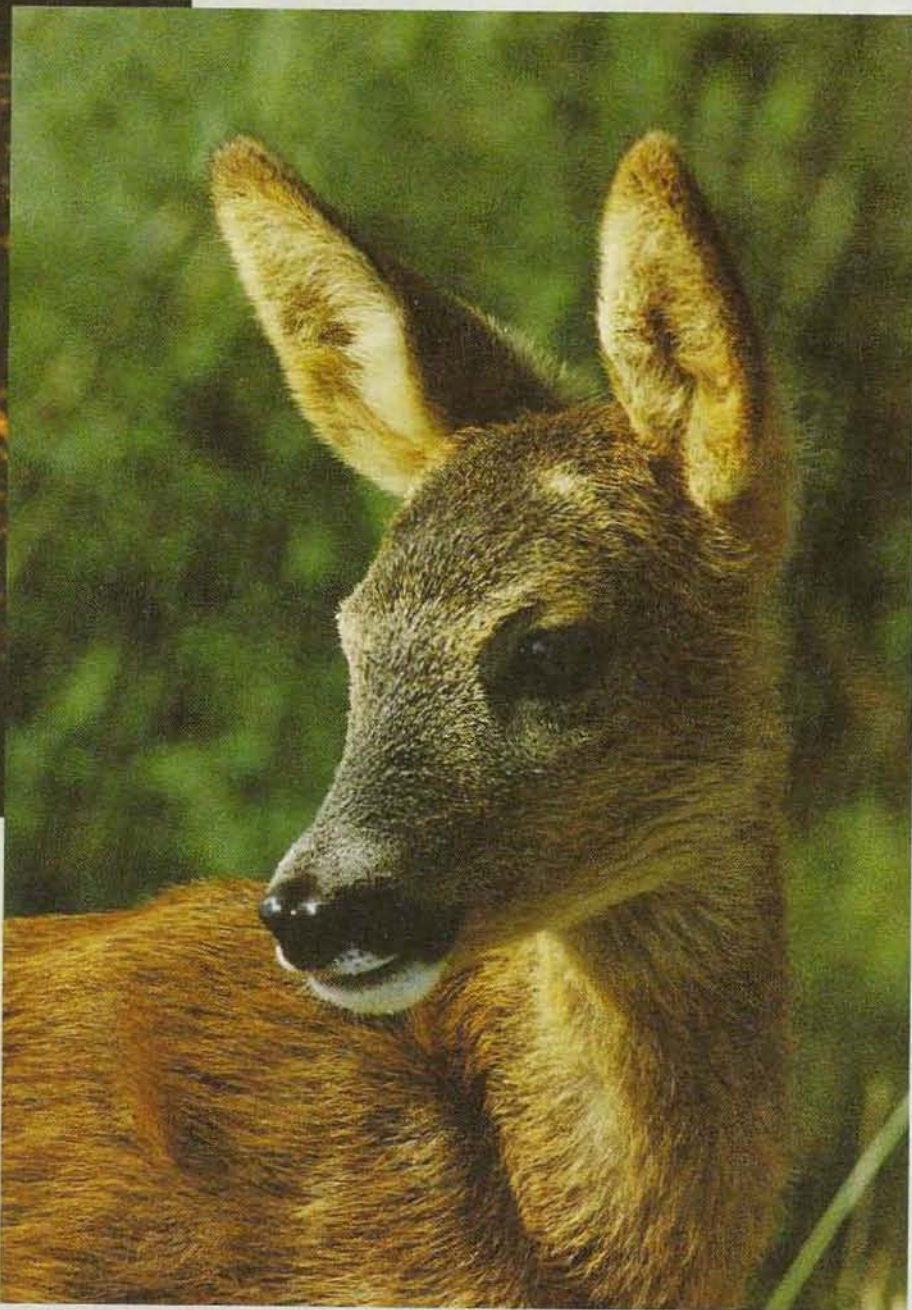
'Ik onderschrijf de stelling dat het zinvol is om gebruik te maken van bestaande onderzoekresultaten. Het wiel moet men tenslotte niet tweemaal uit gaan vinden. Met name in de Duitse taal is er veel verkrijgbaar. Maar inderdaad, die vreemde taal weerhoudt velen ervan om dit onderzoek (met name kritisch) te bestuderen. Onderzoekresultaten zijn prima te gebruiken mits men ook de voorwaarden/omstandigheden kent tijdens het onderzoek. Op vele plaatsen in Nederland staat het ree-wildbeheer nog in de kinderschoenen en kampt men met dezelfde problematiek als bij het gewone wildbeheer: er wordt heel weinig aan registratie gedaan. Indien men na bijvoorbeeld een jaar van observatie niets op papier heeft zullen alleen de grote lijnen en de meest opvallende observaties zijn bijgebleven. Beheer wordt dan een gevoelskwestie. Naast het koude weer en de korte dagen, zal dus de (andere) gevoelsfactor een belangrijke besliser zijn tijdens het geiten afschot. Een geslachtsverhouding van 1:1 vergt het minste denkwerk en is dus voor de hand liggend. De uitvoering van het beheerplan valt of staat bij de begeleiding van diegenen die het afschot gaan vervullen. Dit vergt een behoorlijke dosis kennis

zowel van terrein als het aanwezige wild en bestuurlijke vaardigheden van WBE/FBE of ree-wildbeheerkring. Persoonlijk ben ik van mening dat vanuit de Vereniging Het Reewild hieraan tijdens de cursussen de nodige aandacht zal moeten worden gegeven. Het valt zelfs te overwegen om stap voor stap een beheerplan in enkele afleveringen

van *Capreolus* te bespreken. Het voordeel hiervan is ten eerste dat het een breed publiek bereikt, en ten tweede ongetwijfeld een zinnige discussie op gang kan brengen. Al met al, voldoende stof voor een ieder om over na te denken'.

Van de redactie

De heer M.H.J. Smits reageert op het artikel in *Capreolus* nr.20 van december 1998 'De geslachtsverhouding van het ree' geschreven door D.J. Gussinklo.

'Ik onderschrijf de stelling dat het zinvol is om gebruik te maken van bestaande onderzoekresultaten. Het wiel moet men tenslotte niet tweemaal uit gaan vinden. Met name in de Duitse taal is er veel verkrijgbaar. Maar inderdaad, die vreemde taal weerhoudt velen ervan om dit onderzoek (met name kritisch) te bestuderen. Onderzoekresultaten zijn prima te gebruiken mits men ook de voorwaarden/omstandigheden kent tijdens het onderzoek. Op vele plaatsen in Nederland staat het ree-wildbeheer nog in de kinderschoenen en kampt men met dezelfde problematiek als bij het gewone wildbeheer: er wordt heel weinig aan registratie gedaan. Indien men na bijvoorbeeld een jaar van observatie niets op papier heeft zullen alleen de grote lijnen en de meest opvallende observaties zijn bijgebleven. Beheer wordt dan een gevoelskwestie. Naast het koude weer en de korte dagen, zal dus de (andere) gevoelsfactor een belangrijke besliser zijn tijdens het geiten afschot. Een geslachtsverhouding van 1:1 vergt het minste denkwerk en is dus voor de hand liggend. De uitvoering van het beheerplan valt of staat bij de begeleiding van diegenen die het afschot gaan vervullen. Dit vergt een behoorlijke dosis kennis

zowel van terrein als het aanwezige wild en bestuurlijke vaardigheden van WBE/FBE of ree-wildbeheerkring. Persoonlijk ben ik van mening dat vanuit de Vereniging Het Reewild hieraan tijdens de cursussen de nodige aandacht zal moeten worden gegeven. Het valt zelfs te overwegen om stap voor stap een beheerplan in enkele afleveringen

van *Capreolus* te bespreken. Het voordeel hiervan is ten eerste dat het een breed publiek bereikt, en ten tweede ongetwijfeld een zinnige discussie op gang kan brengen. Al met al, voldoende stof voor een ieder om over na te denken'.

De Muntjak, een verri

Door J.L. van Haften

Een klein hertje

De Muntjak (*muntiacus reevesi*) is een klein hertje met een schouderhoogte van 43 - 52 cm. en een gewicht van 9 - 18 kg. In de bovenkaak zijn de hoektanden uitgegroeid tot slagstanden, die bij de bok een paar centimeter lang kunnen zijn en dan buiten de lippen uitsteken. Het geweijsje van de bok heeft slechts één vertakking vlak boven de vrij hoge behaarde rozestokken. De kleur van de vacht is glanzend kastanje bruin met een kleine witte spiegel, die door een staart van 9 - 17 cm. wordt bedekt. Typisch voor de Muntjak is de hoge ronde rug. Deze kleine hertensoort komt in zuid- en zuidoost Azië voor, zoals in China, Taiwan, India, Indonesië, Birma en Thailand, waar zij in open tot bebost heuvelterrein en bergland leven. Er zijn vele ondersoorten bekend, maar de Muntjaks die in Europa aanwezig zijn, zijn de Chinese soort die gewend is aan een ongeveer zelfde klimaat als in west Europa. In Engeland, waar zij in 1901 werden ingevoerd (Woburn) van waaruit zij wisten te ontsnappen, leven zij in loof- en gemengdbos-gebied met een dichte ondergroei, waarin zij zich uitstekend kunnen verbergen. De Muntjak is 's nachts en overdag actief met pieken in de ochtend, midden op de dag en in de avond. Zij leven solitair of in kleine familie groepjes. Na een draagtijd van 30 weken wordt een kalfje geboren, waarna de geit meteen weer bronstig wordt. Dat wil zeggen dat deze hertensoort zich behoorlijk snel kan uitbreiden.

verrijking van onze fauna?

Voedsel

Het voedsel bestaat voornamelijk uit grassen en kruiden, jonge scheuten, bladeren en knoppen van struiken en bramen, bosvruchten enzovoort. Het geluid dat de bokken kunnen voortbrengen bestaat uit lang aanhoudende hese blafgeluiden of schreeuwen, wanneer zij zich bedreigd voelen. Vanwege het blaffende geluid worden zij in Engeland ook wel 'barking deer' (blaffend hert) genoemd.

Muntjak in Nederland

Sinds vorig jaar is onze wilde fauna 'verrijkt' met dit, voor ons nieuwe soort hert. Er zijn er al enkele slachtoffer van het verkeer geworden en ook zijn er een paar waarnemingen bekend. Hierdoor weten wij dat zij zich zowel in de Achterhoek als op de Veluwe bevinden. Schattingen, zoals in sommige artikelen geschreven worden, waarin aantallen van rond de 100 stuks worden genoemd, zijn volkomen uit de lucht gegrepen. Uit het voorgaande begrijpt u al dat zij dezelfde omgeving preferen als het ree. Ook de voedselkeus is praktisch gelijk. Dat betekent dus dat de Muntjak zijn grotere halfbroer 'het ree' wel eens zou kunnen gaan verdringen, zoals dat in Engeland ook al in verschillende gebieden gebeurde. Bovendien veroorzaken de actieve hertjes nogal wat onrust in de dekking, waar het reewild ook niet erg blij mee is. Tenslotte is de voortplantingssnelheid zo, dat een vrij snelle uitbreiding van deze soort is te verwachten.

Zo snel mogelijk maatregelen

In een onlangs door Norma Chapman geschreven brief over de Muntjak schrijft de Engelse specialist op dit gebied: 'In our study area it seemed that roe numbers were reduced where Muntjac numbers were high'. Dus hoe meer Muntjaks hoe beroerder voor het reewild. Zij waarschuwt ons zo snel mogelijk maatregelen te nemen in de vorm van bejaging van vooral de (jonge) geitjes, zodat de uitbreiding van de populatie in ieder geval afgeremd wordt. Faunavervalsing is een kreet die wil zeggen dat wij met een soort te maken hebben die niet tot de Nederlandse fauna behoort of ooit heeft behoord. Wanneer een diersoort echter door uitbreiding van zijn leefgebied in Duitsland of België over onze grenzen heen komt is het geen vervalsing maar wel een verrijking. In het geval van de Muntjak hebben wij dus weldegelijk met een vervalsing van onze fauna te maken, waar wij niet erg blij mee zijn, omdat ons reewild duidelijk een voedsel- en biotoopconcurrent heeft gekregen. Wij hopen dat de wet snel kan worden aangepast en de Muntjak hopelijk nog tijds bestreden kan worden.

Een verrijking?

Al met al een verrijking omdat wij er een hertensoort bij hebben, maar niet een verrijking waar wij echt op zaten te wachten. Voorbeelden van andere exoten, die ons land (meestal door ontsnapping) leven zijn onder andere de muskusrat, de beverrat (nutria), de wasbeer, de nijlgans, enzovoort. U weet hoeveel moeite wij moeten doen om de muskusratten te bestrijden vanwege de schade die zij kunnen aanbrengen. De beverrat kunnen wij op een paar plaatsen, waar zij voorkomen, behoorlijk binnen de 'perken' houden. Soms geholpen door een flinke vorstperiode, waar zij niet echt goed tegen kunnen. Een strenge winter zou ook de overlevingskans van de Muntjaks in gevaar brengen vanwege de onbereikbaarheid van voldoende voedsel gedurende een lange vorstperiode en wanneer er een behoorlijke sneeuwlaag ligt.

Vragen

Door Drs R.H.M. Peltzer-

Hoeveel reeën?

Hoe langer je met het reewild bezig bent des te meer krijg je het gevoel er steeds minder van af te weten. Of beter gezegd des te meer vragen rijzen er en des te meer twijfels krijg je over 'vaststaande' feiten. Neem alleen al het aantal reeën in Nederland! Volgens de huidige inzichten leven er momenteel zo'n 55.000 stuks in ons land. Een aantal dat enige jaren geleden in het bestuursverslag 1994 van de Vereniging Het Reewild werd genoemd (Capreolus, juni 1995). Jaren lang lag het reewildbestand in ons land officieel op ca. 25.000 stuks, en hoewel er grote twijfels waren over dat getal, bleef dat gehandhaafd. Sterker nog, Wildschut heeft ooit in zijn boek 'Reeën ruimte geven' (1980) betwijfeld of het hoge aantal van 25.000 reeën wel gehandhaafd kon blijven, 'tenzij alles in het werk wordt gesteld om de bestaande biotopen te beschermen en nieuwe te scheppen'. Tot de stand in 1994 plotsklaps verdubbeld bleek te zijn. Uiteraard is er sprake geweest van een geleidelijke stijging, onder andere door de uitbreiding van onze bossen, door de ontwikkeling van nieuwe natuur, maar ook door het fenomenale aanpassingsvermogen van ons reewild, alleen duurde het wat langer voor deze stijging officieel werd erkend. Blijft de vraag of dit aantal nu het werkelijke aantal is, gebaseerd op een uitwerking van betrouwbare en nauwkeurige landelijk dekkende tellingen, of dat er sprake is van een redelijk betrouwbare schatting op basis van een aantal representatieve tellingen, of dat er sprake is van een slag in de lucht? Ik heb jammer genoeg nooit een verantwoording gezien van het nieuwe officiële bestand, zodat ik ook geen antwoord kan geven op deze vraag. Overigens, volgens het bovengenoemde bestuursverslag zijn de cijfers gebaseerd op gezamenlijke tellingen van de WBE's in Nederland. Alleen dan rijzen er direct nog meer vragen: hebben die WBE's op dezelfde wijze geteld, is er op dezelfde dagen geteld, hoeveel procent van alle reewildvelden in ons land is daarbij geteld, hoe waren de weersomstandigheden tijdens de tellingen, hoe zijn de telgegevens verwerkt m.b.t. dubbeltellingen, hoe en door wie is het totaalcijfer bepaald? Het zou goed zijn wanneer de Vereniging Het Reewild daar openheid van zaken over zou geven. Hoe moet je naar de buitenwereld toe een bestandscijfer verkopen zonder dat daarvoor een onderbouwing aanwezig is?

Verdubbeling afschot?

Een verdubbeling van het aantal reeën heeft natuurlijk zijn consequenties. Diverse malen heb ik in Het Reewild en Capreolus aandacht geschonken aan de landelijke afschotcijfers. De belangrijkste conclusie daarbij was steeds dat er sprake is van een soort constante: het gerealiseerde afschot schommelde steeds rond 60 tot 65% van het toegewezen afschot, zowel bij de bokken als bij de geiten. Waarom is die 100% landelijk nooit haal-

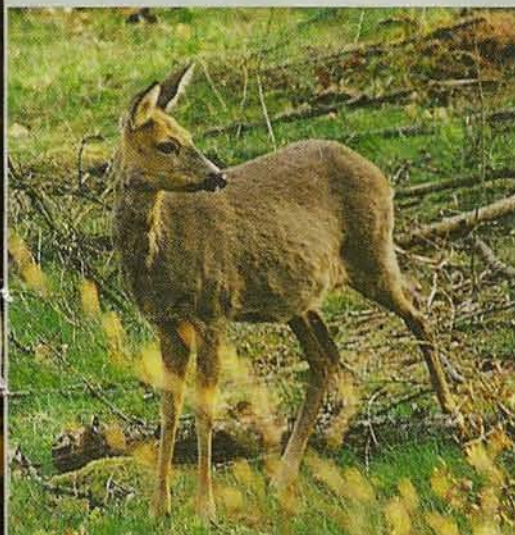
baar gebleken en waarom over een reeks van jaren die constante factor? Hoewel al een aantal jaren geen landelijke afschotcijfers zijn gepubliceerd, blijkt, uit mij bekende plaatselijke afschotcijfers, dat het gerealiseerde afschot niet verhoogd is en nog steeds rond 60 tot 65% ligt en ik veronderstel dat dit landelijk ook geldt. Maar ook blijkt dat de toewijzingen in een reeks van jaren vrijwel ongewijzigd zijn. Hoe kan dat wanneer blijkt dat de stand is toegenomen en zelfs ruim verdubbeld is?

Zouden zowel de toewijzing als het afschot dan ook geen stijgende lijn moeten laten zien? Ik constateer hier tegenstrijdigheden die blijk geven van het feit dat het beheer van het reewild teveel berust op gewoonten. Al eerder heb ik gesuggereerd dat bij het aanvragen van afschotvergunningen veel reewildbeheerders uitgaan van de cijfers van vorig jaar onder het motto 'er is toch niet veel veranderd'. Ik zie bovenstaande als een bevestiging. Maar, dat er niets is veranderd blijkt een misvatting te zijn!

Reewildbeheerplan een formaliteit?

Voor de verstrekking van een afschotvergunning aan een WBE wordt door de provincies een reewildbeheerplan gevraagd dat moet voldoen aan een aantal voorwaarden. In een vorige Capreolus is daar door M. van Dooren (Capreolus, juni 1998) al op ingegaan. Ter aanvulling, bij de gevraagde gegevens door LASER mis ik in zijn overzicht een drietal gegevens namelijk de najaarsstand, het afschot in het kader van schadebestrijding en het jaarlijkse afschot per vergunningsgebruiker (en dan nog gesplitst per maand!). Maar dit terzijde. Het reewildbeheerplan moet niet gezien worden als een formaliteit naar de provincie toe, om ver-

volgens weer over te gaan tot de orde van de dag, ofwel om alles maar weer bij het oude te laten. Ik verwijs daarbij naar het artikel van D.J. Gussinklo (Capreolus, december 1998), die constateert dat het pas begint wanneer er een plan ligt, want het dient ook nog eens te worden uitgevoerd! Willen wij op een verantwoorde wijze met ons reewild omgaan dan zal het reewildbeheerplan de basis moeten vormen van ons reewildbeheer. Immers een goed opgezet reewildbeheerplan gaat uit van de draagkracht van het gebied voor reewild. Of deze draagkracht bepaald wordt met het model Van Haafden of het model Poutsma laat ik nu in het midden (hoewel het zeer interessant zou zijn om naar de verschillen te kijken tussen de twee modellen in één zelfde gebied). Veel belangrijker is dat beide modellen de draagkracht van een gebied aangeven, ofwel bepalend zijn voor het aantal reeën dat kan en mag voorkomen in een gebied. Wordt daarvan uitgegaan bij de te realiseren reewildichtheid, dan zal ook blijken dat schade aan land- en tuinbouwgewassen en aan bosplantsoen zal afnemen en dat ook het aantal verkeersslachtoffers zal verminderen.

Praktijk anders?

De praktijk is echter in veel gevallen anders. In veel gebieden zal na het opstellen van een reewildbeheerplan moeten blijken dat het aantal reeën te hoog of zelfs veel te hoog is. Toch gebeurt dat niet of wordt met een geconstateerde verhoging in de praktijk geen of te weinig rekening gehouden bij het afschot. Waarom?

Op de eerste plaats omdat de gebruikelijke tellingen waarop de aantalsbepaling wordt gebaseerd niet voor dat doel geschikt zijn. De jaarlijkse of tweejaarlijkse tellingen in het voorjaar (bestaande uit een ochtend- en twee avondtellingen) zijn niet geschikt om de werkelijke stand nauwkeurig te bepalen. Wel kunnen ze gebruikt worden om relatieve veranderingen aan te geven. Waarde hebben deze tellingen pas wanneer een intensieve en uitgebreide jaarrond inventarisatie van het reewild aan deze tellingen ten grondslag ligt. Wanneer het officiële aantal reeën in ons land gebaseerd is op alleen voorjaarstellingen, dan is het cijfer van 55.000 stuks weinig betrouwbaar en zou men evengoed van een bestand van 100.000 reeën kunnen uitgaan.

Op de tweede plaats kan dat aan de toewijzing liggen. Het soms drastisch verhogen van de toewijzing is niet iets wat zomaar even gedaan wordt, men schrikt er voor terug. Zeker wanneer al jarenlang de toewijzing slechts ten dele wordt gerealiseerd. Het betekent voor het bestuur van een WBE dat de noodzaak duidelijk aan de leden moet worden aangetoond en dat de leden ook zeer dringend moet worden gevraagd alles op alles te zetten het verhoogde afschot te realiseren. Maar gebeurt dat ook?

Op de derde plaats kan dat bij de aangesloten reewildjagers liggen. Omdat het reewildbeheerplan voor een aantal beheerders slechts theorie is, in hun veld is het nu eenmaal anders, omdat men de cijfers van het reewildbeheerplan niet juist of overtrokken vindt, in hun veld zijn helemaal niet zo veel reeën, omdat men vindt dat men zelf wel uitmaakt hoeveel reeën er geschoten (moeten)

worden en niet de WBE, omdat men ervan uitgaat dat een verhoging van het afschot toch niet haalbaar is, gezien de ervaringen van voorgaande jaren, omdat men bang is dat door een verhoging van het afschot al het reewild in het eigen jachtveld wordt weggeschoten, omdat men de noodzaak niet inziet van een verhoogd afschot of omdat men er gewoon niet in geïnteresseerd is etc. Kortom, er zijn redenen te over om zich niet te conformeren aan een reewildbeheerplan, terecht of niet terecht.

Dat bovenstaande voor het reewild een slechte zaak is wordt te weinig gerealiseerd. In het reewildbeheerplan staat het belang van het reewild in het totale werkgebied van een WBE voorop, namelijk het instandhouden van een gezonde en duurzame reewildpopulatie, en niet het belang van de individuele jachthouder. En een reewildpopulatie trekt zich niets aan van de grenzen van de jachtterreinen van individuele jachthouders. Daarom ook heeft de overheid met betrekking tot het reewildbeheer gekozen voor beheergebieden van tenminste 5.000 ha. Omdat pas dan van populatiebeheer kan worden gesproken. Waarom nog altijd die

hokjesgeest bij veel jachthouders? De WBE's hebben hier nog een hele belangrijke rol te vervullen!

Reewildbeheerplannen: de oplossing?

Toch blijven er vragen open. Hoe is te beoordelen of het reewildbeheerplan wel goed is? Er wordt daarbij uitgegaan van een bepaalde biologische draagkracht van het terrein, maar uit onderzoek blijkt dat er grote verschillen kunnen bestaan tussen de draagkracht van verschillende terreinen. In Duitsland zijn onderzoeken verricht waarbij dichtheden van 80 reeën per 100 ha werden gemeten, terwijl in andere gebieden de dichtheden beneden de 10 reeën per 100 ha lagen! Zonder dat er een verband was aan te tonen tussen gezondheid, voedselaanbod, gewichten, aanwas e.d. (Fellinger, Wild und Hund, 10/1997). Dat is opmerkelijk en geeft aan dat bepaalde zekerheden helemaal niet zo zeker zijn. Onderzoek geeft ook aan dat de resultaten van onderzoek in een beperkt gebied absoluut niet veralgemeeniseerd mogen worden. Voor dat bepaalde gebied met die bepaalde omstandigheden gelden die specifieke resultaten, maar in een ander gebied kunnen hele andere resultaten gevonden worden. Kortom met het standaardiseren van een reewildbeheerplan en de modellen van zowel Van Haafden als van Poutsma voor het berekenen van de draagkracht moet men toch bijzonder oppassen. Het kritiekloos kopiëren van elkaars plannen zou voor het reewild niet zo'n beste zaak kunnen zijn. Per WBE dient daarom op een serieuze manier een beheerplan op papier gezet te worden, dat is de beste garantie voor een gezonde en duurzame reewildpopulatie.

Kritisch blijven en voortdurend vragen blijven stellen naar het waarom is en blijft bij reewildbeheer noodzakelijk. Beter dan ik het in het Duits heb gelezen kan ik het niet zeggen: Wer möchte bezweifeln, daß das Reh das am meisten 'beforschte' Wildtier Europas ist? Es hingegen als das am besten 'erforschte' Wildtier zu bezeichnen wäre falsch (Fellinger, Wild und Hund, 10/1997).

Terug langs eeuwen oude wildsporen

Door P.H. Schneider

Bij tijd en wijle duikt er roodwild op in het Twentse, met name op het landgoed 'Twickel' nabij Delden. De eerste waarneming die mij bekend is, stamt uit eind jaren 40 toen ik daar nog woonde. Het betrof destijds een twaalf-ender die zich geruime tijd heeft opgehouden in de omgeving van Beckum. Jachtopzichter Maas Plum, destijds in dienst van familie A.H. van Heek, deed er toen alles aan om de aanwezigheid van het hert zoveel mogelijk te verdoezelen voor de buitenwacht, met name voor de stroperij. Er werd per toerbeurt met collega's gepost en de prenten op de diverse zandwegen werden zoveel mogelijk uitgewist. Even geheimzinnig als het hert toen was gekomen, verdween het ook weer om na twee jaar plotseling weer op te duiken. Het dichtst in de buurt liggende roodwildgebied van waaruit het hert waarschijnlijk was gewisseld, bevindt zich in de omgeving van Bentheim, net over de grens bij Oldenzaal. Vandaar uit ligt er min of meer een groene verbindingzone met Twente richting Achterhoek en vervolgens de Veluwe. Ook in de jaren daarna duiken er op onregelmatige tijden herten op in hetzelfde gebied, zowel mannelijke als vrouwelijke stukken. En het frappante is, steeds in hetzelfde gebied en gebruik makend van dezelfde wissels.

U begrijpt natuurlijk wel dat ik onlangs hoog verast was te vernemen dat er weer een hert op het landgoed was gesignaleerd. Bij een bezoek aan Delden was ik binnengestapt bij de huidige toezichthouder Hans Spijkerman om even te buurten en die woont in de oude jachtopzichterswoning schilderachtig gelegen aan de prachtige eikenlaan, die uitkomt bij het kasteel.

Er gaat altijd iets door me heen als ik juist hier op deze plek vertoef. Hier op deze grond is zo'n 250 jaar geleden, om goed te zijn oktober van het jaar 1757, mijn betovergrootvader als jachtopzichter van start gegaan na zijn vlucht 'oet de Pruse'. Hij had namelijk in de omgeving van Langendernbach in de provincie Hessen, clandestien een hert gescho-

ten en was daarbij betrapt, maar wist toch te ontkomen. In die tijd stond daar een fikse straf op en zoiets was alleen aan de adel voorbehouden. Hij was toen 32 jaar en de oudste van een gezin van 6 kinderen. Uit de teruggevonden gegevens blijkt dat hij er ongeveer een jaar over heeft gedaan, alvorens in Nederland zijn diensten als jachtopzichter aan te bieden bij de toenmalige kasteelheer op het landgoed 'Twickel'. Dit laatste hert in 1998, een forse twaalf-ender, heeft zich in de nazomer op het landgoed dat 4500 ha. groot is opgehouden. Daarna verdwenen richting Diepenheim om daar op 7 oktober om 7 uur 's morgens een onwaardig einde te vinden door een aanrijding in de bosrijke omgeving van het landgoed 'Nijenhuis'.

Na door de politie te zijn verwittigd wist jachtopzichter Frank Spijkerman (zoon van Hans) met zijn zweethond, de ruwharige teckel 'Dikkert', het hert te traceren en te stellen, waarop zijn chef bosbaas Brinkman het met een goed schot uit zijn lijden heeft weten te verlossen.

Tijdens het uitvoerige verslag van Hans gaan mijn gedachten terug in de tijd en zie ik mijn bedovergrootvader aan het werk met de rode arbeid en vervolgens het hert met paard en wagen het bos uit komt rijden. Iets dergelijks zal ongetwijfeld in die tijd meer dan eens zijn voorgekomen.

Noot redactie: Op basis van dit artikel zal in een van de volgende Capreolussen, aandacht worden besteed aan het nut en aanwezigheid van ecologische verbindingzones tussen de reewildleefgebieden in Duitsland, Twente en Achterhoek en de Veluwe

Muntjaks en hun effecten op de vegetatie

Door G.J. Spek

Inleiding

Het voorkomen van muntjaks beperkt zich op dit moment tot de Achterhoek, de Veluwe en de Voornse duinen. De aantallen kunnen nog als betrekkelijk gering worden ingeschat. De effecten op de vegetatie in deze zogenaamde settelingsfase zullen dan ook nog beperkt zijn. Voor wat betreft aantalonwikkeling mogen we naar mijn mening uitgaan van een zelfde ontwikkeling als in Engeland. Dit houdt in: een doorgroei naar een dichtheid op het niveau van de draagkracht en een verdere verspreiding over de Nederlandse natuurgebieden.

In Engeland zijn inmiddels vele gebieden waar de muntjak in maximale dichtheden voorkomt. Dit artikel gaat in op de voedsel strategie van de muntjak, de maximale dichtheden en de effecten van de muntjak in deze dichtheden op de vegetatie.

Voedselstrategie

De herkauwers kunnen voor wat betreft voedselstrategie worden ingedeeld in de volgende categorieën: grazers, variabele vreters en snoepers. Voorbeelden zijn respectievelijk rund, edelhert en ree. Net zoals ons ree hoort de muntjak tot de snoepers. Dit wil zeggen dat ze makkelijk afbreekbare plantendelen zoals kruiden, knoppen, bladeren en vruchten selecteren. Van alleen voedsel met een hoog celwandgehalte zoals gras kan een muntjak en ook een ree niet leven. Om van voldoende voedsel verzekerd te zijn, eigent elke muntjak zich een stukje leefgebied toe (territorium). Binnen dit territorium tolereert de muntjak geen soortgenoten van hetzelfde geslacht.

Maximale dichtheden

Met name de territorium grootte is bepalend voor de dichtheid die kan worden bereikt. Het territorium van een muntjak is veel kleiner dan dat van een ree. Een belangrijk verschil met reeën is dat ook buiten het groeiseizoen het territorium in stand wordt gehouden. Muntjaks blijven dus jaar rond in hun eigen gebiedje. In bepaalde gebieden

in Engeland waar de muntjak niet wordt bejaagd komen ze in dichtheden voor van 30 stuks per 100 hectare (naaldbomen productiebos in Suffolk). In het natuurreservaat Monks Wood komen ze voor in een dichtheid van 100 stuks per 100 hectare, of te wel 1 muntjak op 1 hectare (100 bij 100 meter). In deze dichtheden hebben ze gigantisch effect op de in deze gebieden aanwezige vegetatie. Dit wordt ook nog eens versterkt doordat ze ook planten eten die de inheemse fauna links laat liggen.

Effecten op de vegetatie

Hieronder zijn een aantal effecten beschreven die in engelse natuurgebieden inmiddels zijn opgetreden. In de Monk Woods is de aanwezigheid van de bloeiende wilde hyacint (*Scilla non-scripta*) en sleutelbloemen (*Primula spec*) met respectievelijk 54% en 46% verminderd. Het aantal planten dat nog zaad kan produceren was dramatisch verminderd tot 2% en 38%. Van de aanwezige 50 soorten orchideeën was 64% in een bepaalde mate aangevreten. De vraat aan pinksterbloemen (*Cardamine pratensis*) verdrievoudigde. Het onderzochte effect van de muntjak op de giftige gevlekte aronskelk (*Arum maculatum*) is, daar waar de muntjak in hoge dichtheden voorkomt moet met een dramatische vermindering van het voortplantingssucces van de aronskelk rekening worden gehouden.

In Wytham Great Woods in Oxfordshire hebben de muntjaks alle bereikbare braambladeren opgevreten. In andere gebieden is braam de enige soort die zich massaal ontwikkelt omdat er voldoende andere lekkere soorten zijn die volledig worden weggevreten. In Fairmile, Oxfordshire zijn alle soorten orchideeën en het nieskruis (*Helleborus foetidus*) inmiddels verdwenen door toedoen van de Muntjak. De natuurlijke verjonging van de wilde kers, die in het gebied nog voorkomt, is 10 jaar of ouder, alle jongere zaailingen zijn opgevreten. In de Monk Woods kunnen hakhoutcultures van hazelnoot, es en esdoorn alleen nog maar hergroeien als er een muntjakerend raster omheen wordt geplaatst. De verwachting voor de lange termijn is dat door de effecten op de verjonging van de inheemse loofboomsoorten de bossamenstelling drastisch gaat veranderen. Ook worden in dit gebied bomen gedurende de zomer intensief geschild.

Nieuws van onze leden-service

Contributie

De contributie betalingen voor het verenigingsjaar 1999 worden bij de administratie dagelijks verwerkt, fijn dat iedereen zo prettig meewerkt. Het Bestuur dankt diegenen die een extra bijdrage overmaakte. Zij vindt deze positieve reactie heel plezierig en beschouwt dit gebaar als een stimulans om met veel enthousiasme verder te werken aan de verwezenlijking van de doelstelling van de Vereniging

Fotomateriaal

Via de oproep 'Fotomateriaal' in het vorige nummer van Capreolus, hebben we van enkele leden bijzonder mooie foto's binnengekregen. De redactie dankt u hartelijk voor deze medewerking. Toch zouden wij graag van meer verschillende leden fotomateriaal tot onze beschikking hebben. Foto's uit diverse terreinen/biotopen biedt zeker meer variatie en geeft meer mogelijkheden om Capreolus nog meer allure te geven. U heeft vast nog het één en ander liggen. Zo niet, wat let u om

er met de camera op uit te gaan. S.v.p. ook een foto van een Muntjak.

Wenskaarten

Zoals u in de vorige Capreolus heeft kunnen lezen zijn er bij de Vereniging wenskaarten te koop. Het betreft fraaie kleurenfoto's gemaakt door Joke Hendriks, op dubbelgevouwen kaarten die inwendig blanco zijn gehouden. U kunt ze dus te allen tijde en voor elke gelegenheid gebruiken. Ze zijn per set van 8 verschillende kaarten met

envelop te koop voor f 15,--. Twee sets f 27,50, drie sets f 40,-- en vijf sets f 60,--. Alles inclusief verzendkosten. U kunt deze kaarten bestellen bij de Ledenservice en Administratie, Antwoordnummer 3268, 3800 ZA Leusden, of per fax: 033-4942032.

Deze effecten op de vegetatie werken ook in ecologisch opzicht negatief door. Zo is er een vermindering van specifieke vlindersoorten opgetreden. Maar ook het biotoop van de nachtegaal wordt ernstig aangetast. Over de ecologische effecten komt in Engeland inmiddels steeds meer inzicht.

Zoals al eerder aangegeven zorgt de muntjak door zijn vraat voor andere concurrentie verhoudingen. De lekkere soorten worden weggevreten de vieze zoals bijvoorbeeld els kunnen zich massaal ontwikkelen.

Conclusie

Gelet op de beschreven effecten van muntjaks in diverse engelse natuurgebieden en de te verwachten aantalontwikkeling in Nederland, kunnen we op termijn dezelfde effecten gaan verwachten in de Nederlandse bos en natuurgebieden. Hierbij komt dat de meeste plantensoorten zoals gevlekte aronskelk (*Arum maculatum*), sleutelbloemen (*Primula*), wilde hyacint (*Scilla non-scripta*), orchideeën en nieskruid (*Helleborus foetidus*) tot de zeldzame soorten behoren.

Tot slot

Een lijst met door muntjak gegeten soorten en niet gegeten soorten alsmede een literatuur lijst is op te vragen bij het secretariaat.

Draagkrachtmodellen, In

Door Dr A.P.M. Rutten

Als we spreken over reeënbeheer dan staat daarbij een optimale populatie qua omvang en conditie centraal. Behalve omvang is ook de geslachtsverhouding en de leeftijdsopbouw van belang voor een optimale populatie. De populatiegrootte wordt bepaald door de kwaliteit van de biotoop. De kwaliteit wordt bepaald door de drie bekende factoren: voedsel, rust en dekking. Deze moeten het gehele jaar ter beschikking staan ook in de winterperiode. Soms wordt de fout gemaakt bij het berekenen van de draagkracht uit te gaan van een zomersituatie en o.a. de maïsvelden te betrekken in het totaal voor ree geschikt gebied.

De beschikbaarheid en omvang van deze factoren vertaald in oppervlakte, bepalen de draagkracht van een terrein of anders gezegd: het aantal reeën dat het gehele jaar in dat gebied kan leven zonder dat er verschijnselen als verminderde conditie, afname gemiddeld gewicht en vetgehalte, suboptimale geweevorming (knopbokken), ziekten en stress, verhoogde migratie (valwild) etc., optreden.

De bekende modellen als van Haaften, Stubbe, de Achterhoek, Ploos van Amstel gaan allen van deze basisregels uit.

Men kan zich ook in 't geheel niet druk maken over de theoretische draagkracht en 'God's water over God's akker' laten lopen. De reeën zullen zelf wel weten met hoevelen ze in een bepaald terrein willen en kunnen leven, zoals sommige natuurbeheerders ons willen doen geloven. En dat is natuurlijk ook zo, maar dan treden na kortere of langere tijd bovengenoemde ongewenste verschijnselen op, gepaard aan een verschraving van de biotoopvarieteit en schade aan bos-, tuin- en landbouw. Men kan zich ook wel druk maken en we noemen dat dan 'beheren'. Enerzijds door verbetering van de biotoop, aanleg dekking, ondergroei in bossen, voer- en bladakkers, afsluiten van wegen, honden aan de lijn etc., anderzijds door regulatie (= afschot) van een willekeurig aantal exemplaren. De grote predatoren die konden zorgen voor bestandregulatie zoals de lynx en de wolf zijn sedert lange tijd uit onze regionen verdwenen, zodat we wel genoodzaakt zijn deze regulatie zelf ter hand te nemen. Doen we het niet dan zorgen stropers (met strikken), ziekten en de autobumpers voor een ongewenste en zeker niet diervriendelijke vermindering van het aantal.

Er zijn diverse methoden om de draagkracht van een terrein te bepalen. De bekendste en meest toegepaste is die van Prof Dr Jan van Haaften¹, gebaseerd op onderzoeken in Duitsland (Ueckermann²) en in Oost-Europa (Stubbe, Mottl en Müller³). Van Haaften geeft punten voor onderdelen van de biotoop zoals boomsoorten, ondergroei in bossen, akkers en weilanden, de pH graad van de grond. Zeer belangrijk is ook het percentage bos/veldgrens. Immers het ree is een bewoner van de rand

van het bos en is geen liefhebber van grote aaneengesloten bossen zonder open plekken en/of kaalslagen (zie ook Stubbe). Het totale puntenaantal wordt gewaardeerd in een aantal reeën per 100 ha, permanente dekking die daar het gehele jaar kunnen leven. Deze aantallen zijn proefondervindelijk vastgesteld en variëren van 2-12. Op grond van analyse van 32 Staatsrevieren in Beieren (Münchner Verfahren) kwam Hofer⁴ tot de volgende formule:

Revierwaarde = $3,94 + 1,46 \times BRO + 0,04 \times LHO - SD - ReDr - Conc.$
 (BRO = bosrandoppervlakte (10 meter strook) in % revieropp.)
 (LHO = aandeel loofhout in % revieropp.)
 (SD = aantal dagen met meer dan 20 cm sneeuw)
 (ReDr = recreatiedruk: >50% minus 1 punt)
 (Conc = concurrentie van dam- en roodwild: minus 1 punt bij afschot 1 1/2 stuk/100 ha/jaar)

Men moet bij deze berekeningen onderscheid maken tussen de biotische en economische draagkracht. De eerste heeft betrekking op het ree zelf, de laatste heeft te maken met de te tolereren bestandsgrootte ten aanzien van schade aan bos-, land- en tuinbouw die nog acceptabel is en is meestal - tot wel 40% - lager dan de biotische draagkracht.

Ueckermann: de stand waarbij zomerschade zo gering is dat geen extra maatregelen nodig zijn.

Wagenknecht: het maximum is 10% schade aan de aanwezige beplanting.

Müller accepteert 10-15% schade in 5-jarige culturen van de belangrijkste boomsoorten.

PUNTENAANTAL	AANTAL REEËN PER 100 HA	BOSGEBIED
	biotisch	economisch
41-45	7	3
46-50	8	4
51-55	9	5
56-60	10	6
61-65	11	7
66-70	12	8
71-75	13	9
76-80	14	10
81-85	15	11

(naar Ueckermann 1951)

Poutsma⁵, legt de nadruk op het voedsel (kwaliteit en kwantiteit): wat is het maximum aantal reeën dat blijvend gebruik kan maken van een gebied zonder dat het bodem- en vegetatiecomplex negatief wordt beïnvloed. Vanwege de wezenlijke andere benadering is de methode Poutsma, in dit artikel niet vergeleken met de genoemde modellen

Het model dat stamt uit de Gelderse Achterhoek is eenvoudig en geeft tamelijk grove uitkomsten. Voor een optimaal populatiebeheer is dit model minder geschikt. Het houdt echter als enige rekening met het begrip 'rust', één van de pijlers van de draagkracht die in de andere modellen wel wat wordt ondergesneeuwd. Toch is die rust misschien wel de belangrijkste factor omdat het de andere twee factoren: dekking en voedsel, relativeert. Als er weinig geschikt voedsel is, maar de dieren de tijd hebben het rustig te zoeken (ook overdag!) zonder gestoord te worden door wandelaars, blaffende honden, motorcrossers, paarden etc. en rustig kunnen herkauwen dan begrijpt iedereen dat de draagkracht hoger is dan een ander populatiemodel zou aangeven. We weten niet veel van de wilddichtheid in vroegere tijden maar mogelijk was die groter dan nu in het algemeen wordt verondersteld ten gevolge van de rust en ontoegankelijkheid van natuurgebieden.

Uit eigen ervaring is bekend dat in betrekkelijk kleine terreinen die slecht toegankelijk zijn voor publiek een standpopulatie jaar-in/jaar-uit 16 per 100 ha dekking kan bedragen. In het Achterhoekmodel wordt voor voedsel 0-9 punten gegeven per ha, 0-9 punten voor dekking en -20 tot +20 voor rust. Het laatste getal wordt mogelijk te hoog gewaardeerd en is ook vrij subjectief. Het gevonden aantal wordt gedeeld door het aantal reeën dat gedurende 3 jaren gemiddeld aanwezig is. Men komt op die manier tot een aantal punten per ree. De uitkomst van dit 'kapstok' gebied wordt dan toegepast op de rest van het beheergebied c.q. WBE. Ploos van Amstel⁶ gaat uit van het aantal territoria in een bepaald gebied en de netto-aanwas en baseert daarop zijn regulatieplan. Het zwakke punt in zijn opzet is dat deze uitgaat van voorjaarsstellingen die zoals bekend onbetrouwbaar zijn en het geregistreerde valwild dat eveneens een onbetrouwbaar getal is. Welk model men gebruikt is naar mijn mening niet zo belangrijk. Uiteindelijk komt men in Nederland toch uit op een biotische draagkracht van 6-13 stuks per 100 ha dekking.

Draagkracht	Terreinwaardering	Punten
6-7	slecht	40-50
8-10	matig	50-65
10-13	goed	65-75>

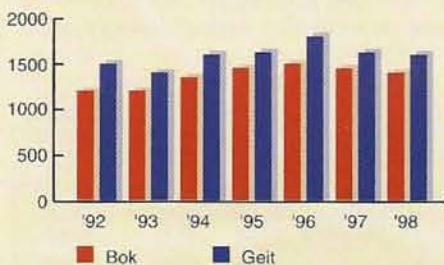
Hogere aantallen kunnen lokaal voorkomen, vooral indien er rust heerst, maar of dat goed is voor het bestand (en of de jager dat kan en moet accepteren) valt nog te bezien.

inventarisatie en Regulatie

Inventarisatie:

Inventarisatie van het bestand is noodzakelijk om met de bekende draagkracht en berekende aanwas te kunnen komen tot een verantwoord regulatieplan.

Nu is helaas het tellen van reeën zeer moeilijk en in bosgebieden vrijwel onmogelijk. Er zijn bekende voorbeelden uit Kalö en het vliegveld van Zürich waar driemaal zoveel reeën bleken voor te komen als (bij herhaling) geteld (Hespeler¹). De meest toegepast voorjaarstelling (twee avonden en één ochtend of omgekeerd) zal nooit meer dan 50-70% van de werkelijke stand opleveren in de bosgebieden en dat resultaat is dan nog afhankelijk van tal van bekende en onbekende factoren als het weer en de temperatuur, recente verontrusting door recreanten (droppings), bosbouwactiviteiten of oefeningen van de luchtmobiele Brigade.

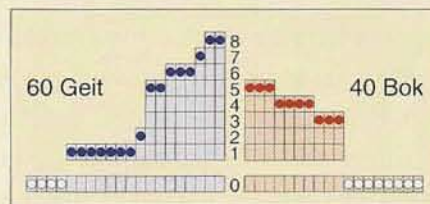
Over een langere reeks van jaren kan men wel een trendmatig verloop herkennen: stijging of daling van het bestand en de geslachtsverdeling. Een beter inzicht verschafft de jaar-rond inventarisatie, waarbij gedurende het gehele jaar alle geobserveerde stukken worden geregistreerd met gegevens als geslacht, leeftijd, kenmerken en locatie. Dit vereist echter een grote mate van discipline van de jagers en toezichthouders.

In 1990 werd in Nordrhein-Westfalen een 'Hinweise zum Rehwildabschuss' uitgegeven door de Forschungsstelle für Jagdkunde und Wildschadenverhütung, waarin het inventariseren van het wild in bosgebieden volledig wordt verlaten.

Het afschot wordt bepaald aan de hand van opgetreden schade en regulatiecijfers van voorgaande jaren. Het afschot wordt dan ieder jaar verhoogd totdat de schade aan jonge culturen binnen aanvaardbare proporties is gedaald. De belangrijkste boomsoorten moeten zich in het algemeen kunnen verjongen zonder technische ingrepen. Dit lijkt een wat grove methode maar het valt te bezien of het uiteindelijke resultaat verschil uitmaakt met onze 'verfijnde' rekenmethodes. Voorlopig is het in Nederland gebruikte systeem onmisbaar om tot een evenwichtig regulatieplan te komen. Daarbij is het van belang om de trendmatige ontwikkeling van de populatie in het oog te houden en in een slecht inventarisatiejaar uit te gaan van het gemiddelde van voorafgaande jaren zo mogelijk ondersteund door jaar-rond inventarisaties.

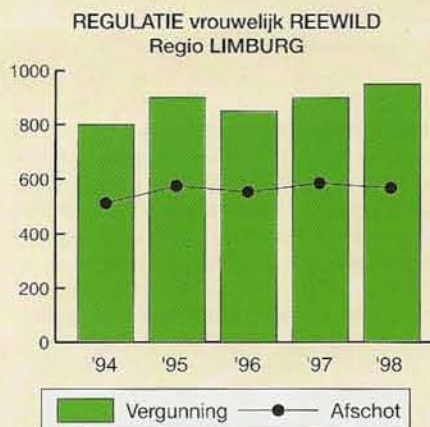
Geslachtsverhouding en leeftijdsopbouw.

Er is een overschot aan vrouwelijk wild, er zijn er teveel en er worden er te weinig gereguleerd. De gewenste verhouding van 1:1 (geit-bok) wordt bijna nergens bereikt. En dan te bedenken dat een verhouding van 1:1½ (geit/bok) een veel betere leeftijdsopbouw te zien geeft (zie Wildschut²) omdat de basis van de leeftijdsopbouw smaller wordt door een verminderde aanwas. De jager hoeft niet zoveel te schieten, het valwild neemt af en het reewild krijgt de kans oud te worden. En dat is toch precies wat wij willen!

Regulatie:

Het aantal te reguleren dieren wordt vastgesteld door het voorjaarsbestand (1 April) vermeerderd met de aanwas (0,85-1,00 x aantal geiten) te verminderen met de draagkracht.

Dat is in theorie juist maar wordt in de praktijk zelden of nooit gerealiseerd omdat het afschot vrijwel altijd beneden de 100% blijft. Daarom blijft het aantal geiten te hoog, de aanwas te hoog en worden we overspoeld met jaarlingen en smalle reeën van suboptimale kwaliteit. Dat wordt nog in de hand gewerkt door de te korte afschotperiode van vrouwelijk wild en schroom van de jagers om een drachtige geit te schieten. Het zou veel beter zijn met het afschot van vrouwelijk wild vóór de winter te beginnen zoals ook gedaan wordt in onze buurlanden. Men heeft meer tijd en de geschoten stukken behoeven niet meer mee te delen in de karige winterdis. Geiten zijn natuurlijk altijd drachtig door de verlengde draagtijd, behalve in de periode tussen het zetten van de kalveren en het beslag (1 juni- 15 augustus) en in die tijd kan de moeder niet gemist worden bij haar jonge kalveren. Een andere factor voor het onvoldoende

afschot is teveel de nadruk leggen op selectie.

'Zahl geht über Wahl'. Bewaren van afschotmerken om tijdens de bronst een echte afschotbok te kunnen bemachtigen, resulteert te vaak in te weinig geschoten. Door het overschot aan geiten immers worden de oude bokken schaars (zie Wildschut) en we schieten dan ook, gedwongen door de regulatiegetallen, teveel goede jaarlingen.

Selectie maakt een belangrijk deel uit van de charme van de reewildjacht, en we willen het ook niet kwijt, maar het is belangrijker aan populatiebeheer te doen en dus:

Het aantal geiten en kalveren drastisch reduceren, voldoende bokken reguleren zodat de geslachtsverhouding terug gaat naar 1:1 of beter nog 1½ bok : 1 geit.

Conclusie:

Het resultaat van de diverse draagkrachtmodellen komt ongeveer gelijk uit. Een bestand variërend van 6-12 /100 ha dekking afhankelijk van de kwaliteit van de biotoop is in Nederland gebruikelijk. Bij de kwaliteit (voedsel) dient men ook de factor 'rust' aandacht te geven. De economische draagkracht is belangrijk voor de bos- en tuinbouw.

Inventarisaties zijn onbetrouwbaar en doorgaans te laag. In bosgebieden haast onmogelijk. Men moet dan vertrouwen op continue observaties (zie ook K.Peltzer).

Regulatieplannen worden zelden 100% vervuld. Om een te hoge stand aan vrouwelijk wild te voorkomen, moet drastisch worden ingegrepen in het afschot van geiten en kalveren. Beter een gehele familie afschieten dan her en der in het revier een kalf of geit proberen te bemachtigen. Door alle auteurs wordt aanbevolen 50% van het afschot in de jeugdklasse te realiseren. Laten we aannemen dat 10% valt in de ouderen >4 jaar dan moet nog steeds 40% worden gereguleerd in de groep van 2 en 3 jaar. Beschikt men niet over een enigszins betrouwbare inventarisatie dan dient het afschotplan te worden gebaseerd op getallen van vorige jaren en het voorkomen van schade. In het algemeen moet men bij het opstellen van een regulatieplan naast draagkracht en inventarisatiegegevens vooral rekening houden met de interne en externe gegevens rondom een populatie zoals de conditie, gewichten, vetgehalte van beenmerg bij kalveren, voorkomen van ziekten, schade aan culturen, frequentie van verkeersongevallen.

¹ Dr.J.L.van Haften: Reewild en reewildbeheer.

² E.Ueckermann, 1982: Der Rehwildabschuss.

³ Prof.Dr.Christ.Stubbe: 1989: Rehwild.

⁴ Hofer D, Schulz W.: Bewertung von Rehrevieren; das Münchner Verfahren.

⁵ J.Poutsma; Het beheer van reeënpopulatie. Ned.Jager 9/96

⁶ J.J.A.Ploos van Amstel: Rehwildlebensräume als Grundlage für die Abschussplanung. Z.Jagdwiss, 38(1992), 202-211

⁷ Bruno Hespeler 1989: Rehwild heute.

⁸ Daan Wildschut: Reeën ruimte geven. 1980

⁹ K.H.M.Peltzer: Reewildinventarisaties. Ned.Jager 1986:23:524

Alle kogels vliegen

Door J.M. Smit

Invloeden op de kogelbaan (centraalvuur)

Gemiddeld trefpunt

Als je vaak op papiertjes schiet, dan zal duidelijk worden, dat het gemiddeld trefpunt van de ene dag op de andere iets kan verschillen. Bij het benutten van de verschillende schietposities werd al duidelijk, dat wanneer een buks op een bepaalde manier wordt vastgehouden, het trefpunt kan veranderen, zelfs bij het opgelegd schieten. Indien bijvoorbeeld het steunkussentje op de schietbaan vlak achter de voorste riembeugel wordt gelegd, is het afkomen anders dan wanneer deze steun vlak voor het magazijn gezocht wordt. De voornaamste oorzaak van de trefpuntveranderingen is de reactie van het wapen op het afvuren. De terugstoot kan door een iets andere wijze van ondersteuning op verschillende manieren opgevangen worden. Door veel te schieten leer je op het laatst, hoe de buks zo gelijkmatig mogelijk kan worden vastgehouden. Soms zijn er echter trefpuntverschillen in het spel, die we niet geheel in de hand hebben. Eén factor kan op zich nauwelijks invloed hebben, werken er enkele samen, dan kan het bedoelde trefpunt behoorlijk gemist worden.

Twee soorten

We moeten onderscheid maken tussen twee soorten trefpuntveranderingen.

1. De afwijkingen, die van schot tot schot voorkomen en die afhankelijk zijn van kogel/loop combinatie ('interne ballistiek'), schietpositie en de gemoedstoestand van de jager.
2. De afwijkingen, die liggen aan factoren die pas kunnen inwerken nadat het projectiel de loopmond heeft verlaten ('externe ballistiek'). Over een aantal van deze laatste groep zullen we het nu hebben. Is de buks volgens de aanwijzingen ingeschoten, dan is er reden om aan te nemen, dat je kunt vertrouwen op een correct (horizontaal) afkomen. Richtpunt en kogelbaan snijden elkaar voor de tweede keer op S_2 . In volgorde van belangrijkheid hebben de volgende factoren invloed op het trefpunt S_2 .

- De kwaliteiten van de schutter. (die zijn uitgebreid behandeld).
- Verschillen in ballistische coëfficiënt (is eveneens behandeld).
- Windinvloeden.
- Hellingschieten.
- Atmosferische invloeden, waaronder luchtdruk, regen, temperatuur.

De laatste twee factoren zullen in deel 11 van de volgende Capreolus worden behandeld.

Wind

De wind werkt meer op de baan van de kogel in dan je in eerste instantie zou denken. In sommige ballistische tabellen wordt melding gemaakt van de invloed, die de wind op de kogelbaan kan hebben. 'Federal' b.v. geeft de afwijkingen op bij o.a. een dwarse windsnelheid van 10 mph, dat is omgerekend $\pm 4 - 5$ m/sec. Vertaal je dat naar

Kaliber	100 meter	200 meter	Kaliber	100 meter	200 meter
.22 long rifle, 40 grains	11 cm	Te ver	.270 WIN., 130 grains	2 cm	8 cm
22-250, 55 grains	3 cm	13 cm	.308, 150 grains	3 cm	11 cm
.222, 50 grains	4 cm	17 cm	30-06, 150 grains	3 cm	11 cm
.243, 80 grains	3 cm	11 cm	.338	3 cm	11 cm
.243, 100 grains	2 cm	9 cm			

Verandering kogelbaan bij dwarse wind van 4 - 5 m/sec (afgerond op cm)

windsnelheid in Beaufort, dan kom je uit op circa windkracht 3. Dat is niet zoveel, maar het veroorzaakt toch een verandering van de baan, waar je rekening mee moet houden bij het schieten op grotere afstanden. Even een paar voorbeelden van enkele patronen. Het is niet de bedoeling om die uit het hoofd te leren, maar heel goed is te zien hoe de afwijkingen ten opzichte van elkaar en van de afstand zijn.

Bekijken we het tabelletje voor de centraalvuurpatronen, dan valt het op, dat de afwijkingen door de wind niet erg samenhangen met het kogelgewicht. De 'ballistische coëfficiënt' telt mee, sommige kogels zijn bij een hoge BC minder windgevoelig. In de herlaadgids van LYMAN (zie eerdere literatuuropgave) kun je alle coëfficiënten terugvinden.

Vraag ze anders op bij een grotere firma op het internet. We zien, algemeen gesteld, dat de afwijkingen op 200 meter ongeveer 4 x zo groot zijn als op 100 meter. Probeer voor de eigen patroon uit verschillende boeken of folders de afwijkingen bij enkele windsnelheden te verzamelen. Als je heel precies te werk wilt gaan, kun je de afwijkingen op bepaalde afstanden en voor verschillende windsterktes (die echter altijd in meter of voet per seconde worden aangegeven) in een rijtje weergeven. Dat is alleen voor de theorie, want op jacht is dit veel te veel gereken. Voor de meesten is het ook niet doenlijk om te schatten of de wind met een snelheid van 3, 4, 8,2 of 13,6 meter per seconde waait. En wat dan nog? Veel handiger is het om in windkracht Beaufort te rekenen, daar is iedereen beter mee op de hoogte.

Windkracht beaufort	M/sec	Aanduidingen
0	Windstil	niets beweegt, rook recht omhoog
1	1,4	rook bijna recht omhoog
2	3,4	voor het gevoel net merkbaar
3	5,3	bladeren en kleine takjes bewegen
4	7,4	zwakke wind, wimpel waait uit, takjes bewegen
5	9,5	grotere takken bewegen, frisse wind
6	11,8	bomen ruisen continu, sterke wind
7	14,1	stammen bewegen, stevige wind, niet meer schieten in open veld!

Een windkracht 4 of hoger, recht van voor of van achter geeft wel grotere groepen (van b.v. 2 MOA naar 3 MOA, zittend), maar het gemiddelde trefpunt blijft gelijk. Een dergelijke wind maakt voor jachtomstandigheden niet zoveel uit. Met de meeste centraalvuurpatronen kun je bij een dwarswind (dus uit de richtingen 3 en 9 uur) de volgende schatting aanhouden. De windkracht (in Beaufort) is de waarde, die bepaalt hoeveel je 'tegen de wind in' moet houden. Gaan we uit van een windkracht Beaufort 4, dan krijgen we voor een strikte dwarse wind de volgende berekening.

Op 100 meter: 1 x 4 cm tegenwind richten;
 Op 200 meter: 4 x 4 cm tegenwind richten;
 Op 300 meter: 10 x 4 cm tegenwind richten,
 om op het gewenste trefpunt te komen.

De .222, de .223 en de 22-250 zijn iets gevoeliger voor wind dan andere patronen. Hiervoor een kleine extra correctie op 100, 200 of 300 meter aanhouden. Komt de wind uit een andere hoek, bij voorbeeld uit de richting tussen '4 uur' of '5 uur' (kleine wijzer), dan vermindert de afwijking ongeveer met de helft. Een bijkomende moeilijkheid bij het schieten met wind is, dat ook de jager en de eventuele steunen (bomen) kunnen bewegen. Om dan in enkele seconden uit te rekenen, hoeveel je moet corrigeren, is bijna ondoenlijk. Bekijk van tevoren de windrichting en schat dan, hoe je ongeveer moet schieten op de genoemde afstanden. In de bergen moeten we ook met de verticale wind rekening houden. Deze wind geeft net zoveel afwijking als bij horizontale wind. Het schatten van de effecten van een verticale wind is erg moeilijk, vooral indien ook nog onder een hellingshoek geschoten moet worden (dit komt zo dadelijk in de tekst).

Naar een origineel. Op het schotbeeld wordt de kogel naar rechts 'weggezet', afhankelijk van de wind 4 bf. Ook zien we, dat de kogelbaan op 200 meter gezakt is. Wapen: .270 SAKO, snelheid 902 m/sec. Dit zijn groepen, die zittend met riem gemaakt zijn, met steun van de linkerhand. Tek. Jms.

Tot slot

Na dit artikel zullen nog een paar delen volgen. Het blijft redelijk stil wat de op- en aanmerkingen betreffen. Hier en daar worden m.i. wetenswaardigheden verteld, die over het algemeen wat minder gebruikelijk en/of bekend zijn. Is geen bericht goed bericht? Laat eens wat horen op e-mail: jan1.smit@wxs.nl of faxnummer 0562 44 39 59. De verhelderende kritiek kan opgenomen worden in 'Capreolus'.

Nadere informatie:

'Jachtvademeccum', (handboek voor het jachtbedrijf)
 Koninklijke Vermande b.v.
 Postbus 20
 8200 AA Lelystad
 Tel: 0320 - 222 944
 Fax: 0320 - 226 334

